

DIPLOMAT

№ 04(012) SENTABR, Îlon 2004

İctimai-siyasi qəzet
Rojnama civakî u sîyasî

Qiyməti
Hêjaye 1000 manat

Hevpeyvîn sêkrêterê palîtbiroya YNK - e kek Kosret Resulva.

1. Kek Kosret, kurdên sovyêtêye berê ji bîra serok u rêberên heremên Kurdîstanê derketiye cima?

Îro gelên kurdên heremên sovyêtêye berê benda wene, hunê ci qar bo wan bidin û çi alikarî bikin?

-Em zanin beşekê kurdên me li Turkîya, Îran, Suriya u Sovêtên berê jîyan dikin. Hun nizanin van salên buhurî Seddamê faşîst çi zulm anîye serê gelê me. Tu kesek nikaribu ji Îraqê derê, yê derdiket ji merivên faşîst bu. Hezarava kurdên me hatin tunne kirin. Hûn mesela Helebce zanin. Lê sedava Helebce bune. Yê herî girîng ewe wekê, me Kurdîstanek rêzgar kir. Em îro geleke şanin ku ji Azerbaycanê, ji cihanê gelên kurdên tên u Kurdîstana azad ziyaret dikin, eva zor - zor başê û girînge.

2. Kek Kosret serok u rêberên Kurdîstana başur çima dewa Kurdîstaneke aza nekirin, dewa Kurdîstanekê fêdêral kirin.

- Piştî serhildana

Dixazim orta Kurdîstanê u Azerbaycanê pra bratiyê bê amadekirin

1991-ê salê me mesele danî ji boy Kurdîstanekê serbixwe. Lê hine problêm rabun, dewletên der - dorê, yekitiya Avropa, dewletên ereban, yê herî dijwar şerrên bira bra kujê bû. Boy van mesela me dewa fêdêralîzmê kir.

3. Ev tiştê hûn divêjin rastike, lê ne dibû we dewa Kûrdîstaneke serbixwe bikira kû, îro dewletekê fêdêrale berbi fire dest bihaniyana.

- Kurdîstanê gelek kar hatine kirin, bi qanunname Îraqê zmanê kurdî mîna zmanê erebî zimanê dewletê te hesavkirin, me hokumet çekir, parlamantoya Kurdîstanê ava kir, deputat hatin jibartdinê,

kutabxana (mekteb) u zanko (unvêrsîtî) hatin vebunê. Yê herî girîng çend tîlêvîzîon - radîo, sedava kovar u rojnama hatin weşandin. Hezarava gund ji ereban hat stendin u kurdên me vegeyane gundên xwe hêjî penaber ji Îranê u avropa vedigerine Kurdîstana başur. Eva tişteke balkêşe u grînge.

4. Tu praktika cihanêda parlamêntok du hokumet nebuye, lê îro heremên Kurdîstanê du hokumete cima?

Em kurdên sovyêtê berê u kurdên cihanê hîvîdikin ser vê meseleyê bisenin u hokumetê qewat amedekin.

- Naha em ser vê meseleyê xebat dikin bi wextekê

kurd ev mesele wê bê helkîrn u parlamêntok u hokumetê qewat wê bê çekirin.

5. Ne wexte derbazî ser alfabêya latîni bibin u vê heremêda li mekteba çawa zimanê îngîlîsî tê hin kirin wusa ji zaravê kurmançî be hînkirin u cihanêda zaravake edebî pêş bê?

- Eva meseleke girînge u ferze, heq neheq zaravêkê kurdî girînge wekê bibe zaravê edebî. Van meselan emê ber wezaretê tendurîstiyê daynin. Îro sedî zêdetir zaravên erebî hene lê zaravêke edebî hatiye qebul kirin.

Emê jî ser vê meseleyê bisenin.

dewletava hebe waqasi başe. Ez wusa zanim başwaxtî ev tiştana wê bê çekirin.

7. Wekê kurdên Sovyêtê berê hez bikin barkin bêne Kurdîstana başur ew mumkune, eger mumkunbe heremê hokumeta Kurdîstanê ci alikarî dikare bide wan?

- Hemu kurdên sovyêtêye berê barkin bèn eva meseleka diware. Hun zanin vê gavê hezarava paneberên me cadirada, binerdêda dijîn. Em diwarîyê dikşînin wan cî war bikin. Lê kurdên Sovyêtê berê ben u perê xwe va xaniya cêbikin ew mumkune. Ci heqê kurdê

6. Hokumeta Heremên Kurdîstanê cawa Turkîyayê, Suriyayê, Îranê, Amêrikayê, Avropayê ofîsên xwe vekirîye li Azerbaycanê, Qazaxîstanê, Qirgîstane ji venake bo ci?

Em zanin li Moskvayê ofîsa we heye lê dengê wan nagêje me.

Wusajî "Kurdsat", "Kurdistan tv" cima nava gelê sovyêtêye berê kar nake?

- Eva pirseke zerûriye xudê hezbike wextekê gurt emê bixebitin wan dewletava elaqetî çebikin. Karê cand, huner bêş bixin. Ma pîrsa "Kurdsat" ê vê meseleyê serkarê tîlêvîzîoneva bîaxîfin. Elaqetame çiqas

başur hene wusajî ewana wan heqa wê bin xadî.

8. Ci planên we heye ji boy Dewleta Azerbaycanê u kurdên Azerbaycanê.

-Em dewleta Azerbaycanêra gelên wîra serkeftinê dixwazin.

Dixazim elaqetiya dostaniyê cêbe, elaqê sîyasî, bazirganî peş bikeve, orta Kurdîstan u Azerbaycanê pra bratiyê bê amadekirin.

-Boy hevpeyvînê zor spas.

-Ez jî spasîyaxuwe wera dikim.

Hevpeyvîn bir Tahir Silêman îmtîyaz û sernivîsarê rojnama "DiPLOMAT"ê.

04.06.2004 Kurdîstan Silêmanî

XVI əsr İran şahının və Türkiyə sultanının tarixində yeni anları açdı. Əsən əvvəllərində İranda siyasi cəhətdən sabit bir dövr yarandı. Türkiyə isə öz mövqeyini Konstantinopoldə (İstanbulda) və Balkan yarımadasında möhkəmləndirmişdir. Bundan sonra Türkiyə-Sarıqçay rüsv etmək Kürdüstanı, Zaqafqazıyanı və Əsən ərəblər yaşayan hissəsini - Xuzistana ölə keçirmək niyyətində idi. Kürdüstan uzun illər boyu bu iki böyük dövlətlər arasında gedən qanlı müharibələr meydanına çevrilmiş, kürdlər isə ik dövlət tərəfindən bu müharibələrə cəlb edilmişdir.

müstəqilliyi və azadlıqları.

2. Əmirliklərin nəsil-dən-nəslə verilməsi.

3. Bütün müharibələrdə kürd ordusunun türklərə kömək göstərməsi.

4. Kürdlərə düşmən tərəfindən hücum zamanı türklərin onlara kömək göstərməsi.

5. Kürdlər tərəfindən vergilərin verilməsi.

1515-ci ildə sultanın

bütün ərazilərində tətbiq edilmədi. I Sultan Süleymanın (1520-1566) hakimiyyəti dövründə isə bu siyasət düzgün siyasət hesab olunmadı. Bu dövrdə Türkiyə özünün ən yüksək intibah dövrünü yaşayırdı. Avropanın bir çox ölkələri zəbt olunmuşdur. Əsas qüvvə Qərbdə doğru yönəlmişdir. Şərqdə isə qorxulu və intiqam almaq istəyən İran döv-

XVI əsrdə kürd əmirliklərinin taleyi

1502-ci ildən İran şahı Kürdüstanı zəbt etməyə başlayır. İran şahı Kürdüstanda hakimiyyət dəyişiklikləri edir. Kürdüstanın Cizirə, Həsənkef, Aqila, Palo, Tercilə və s. əmirliklərində aparılan hakimiyyət dəyişiklikləri yerli əhalinin güclü narazılığına səbəb olmaya bilməzdi. Çünki yeni hakimiyyətə gələnlər qeyri kürdlər - şah sülaləsindən idilər. Şah öz nümayəndələrini hakimiyyətə gətirməklə yerlərdə özünün güclü dayaqlarını yaratmaq istəyirdi. İran şahı 1502-1508-ci illərdə Kürdüstanı tam zəbt edir. Əmirliklərdə baş verən narazılıqları silah gücünə yarıdır, onların rəhbərlərini isə həbs etdirir. Beləliklə, 1508-1509-cu illərdə İran şahı 11 kürd hökmdarını və əmirini həbs etdirir. Bunların içərisində Həsənkef əmirliyinin hökmdarı Xəlil şah, Ciziri hökmdarı Əli şah kimi nüfuzlu hökmdarlar var idi.

İran şahı Kürdüstanda öz hökmdarlığını möhkəmləndirmək üçün digər vasitələrə də əl atırdı. Belə ki, şah, Həkəri, Sasun, Şirvan əmirliklərinə əlavə torpaq sahələri verməklə onları özünə xidmət etməyə cəlb edirdi. İran şahının bu cəhətləri bəzi Kürd əmirliklərində baş tutsa da, ümumilikdə Kürdüstanda müsbət nəticələr vermirdi və narazılıqlar get-gedə artırdı.

İran şahının Kürdüstanda apardığı siyasət yaxşı nəticə vermədiyindən türk sultanı Kürdüstanda baş verən narazılıqlardan istifadə etmək fikrinə düşür və bu narazılıqları onların Kürdüstanı üçün böyük imkanlar verir.

Türk sultanı bu narazılıqlardan istifadə edərək bəzi kürd əmirliklərini öz tərəfinə keçirir.

XVI əsrin əvvəllərində böyük gücə malik olan Türk sultanlığı şərqi - Kürdüstanına hücum etmək və onu İran

Kəram Oruc

şahının əlindən almaq istəyir.

1514-cü il 23 avqust tarixdə Kars şəhərinin yaxınlığında Çaldıran vadisində iki nəhəng imperiya İran şahı və Türk sultanlığı arasında tarixdə misli görünməmiş bir döyüş başladı. Döyüş tarixə Çaldıran döyüşü kimi daxil olmuşdur. Bu döyüşdə hər iki tərəfdən böyük kürd orduları iştirak edirdi. Böyük insan tələfatına səbəb olan bu döyüşdə kürdlər çoxlu itki verdilər. İran şahı tam məğlub oldu və hər şeyini - taxt-tacını, xəzinəsini və ordusunu qoyub qaçdı.

Çaldıran döyüşündən sonra İran şahı Zaqros dağlarının qərbində olan Kürdüstan torpaqlarını itirdi. Bundan sonra nə İran şahı, nə də onun sələfləri həmin torpaqları geri ala bilmədilər.

Türklərin Kürdüstanın bir çox əmirliklərini ələ keçirmələrinə baxmayaraq, həmin ərazilərdə öz hökmdarlıqlarını tam bərpa edə bilmədilər. Kürdlərin türklərə qarşı çıxmamaları sahəsində sultan Səlimin müşaviri İdris Həkim Bidlisinin çox böyük xidmətləri olmuşdur. Bu sahədə ən böyük hadisə 1914-1915-ci illərdə Türk sultanlığı ilə kürd əmirlikləri arasında bağlanmış müqavilə oldu.

Müqavilədə kürdlərə aşağıdakı səlahiyyətlər verildi:

1. Kürd əmirliklərinin

müşaviri İdris Bidlisi şəxsən bütün kürd əmirliklərinə səfər edir və bütün vasitələrdən istifadə edir ki, kürdləri tam ələ ala bilsinlər.

Kürdlərin türklərə tərəf keçmələrində İdris Bidlisinin böyük tarixi xidmətləri olmuşdur. O dövrün müharibələrindən Məhəmməd Əmin Zəki qeyd edir: "Assuriyalıların dövründən Kürdüstan ölkəsi heç kimə tabe olmadığı halda İdris Bidlisinin dahi siyasəti nəticəsində türklərə tabe oldu."

İdris Bidlisi əvvəllər II Bayazidə (1481-1512), sonralar isə Səlimə (1512-1520) xidmət etmişdir. Məhz onun dahi siyasəti və istedadlı təşkilatçılığı sayəsində Osmanlı imperiyası şərq torpaqlarını ələ keçirdi.

1516-cı ildə İran şahı yenidən əldən çıxan torpaqları ələ keçirmək üçün Kürdüstanına hücum etmək istəyir. Birləşmiş türk və kürd ordusu Diyarbəkirin əmiri Biyikli Məhəmmədin, İdris Bidlisin rəhbərliyi ilə İran ordusunu yenidən darmadağın edir və böyük Kürdüstan ərazisi türklərin əlinə keçir.

Türk sultanları kürd əmirliklərinə yerli kürdlərdən əmir təyin edirdilər, böyük səlahiyyətlər verirdilər. Bütün bunlara baxmayaraq kürdlər çox vaxt sultanlığa qarşı çıxırdılar. Bunu gören türklər imperiya siyasətini - "parçala və hökm sür" siyasətini yürütməyə başladılar.

Bu məqsədlə sultanlıq yarımmüstəqil kürd əmirliklərini muxtar bölgələrə parçalamağa başladılar. Məsələn, Diyarbəkr əmirliyi 19 bölgəyə, Van vilayəti 37 bölgəyə parçalandı. Bu cür parçalanma Mosul və Urfa ərazilərində də baş verdi. Sultan Səlim dövründə Kürdüstanın bəzi ərazilərində aparılan parçalanma siyasəti müsbət nəticə vermədiyindən bu siyasət Kürdüstanın

ləti hər dəqiqə hücumu keçə bilərdi. Bu hücumların qarşısını isə yalnız və yalnız kürd ordusu ala bilərdi. Bu siyasəti çox ustalqla I Sultan Süleyman düşünmüşdür, həyata keçirirdi və kürdlərdən canlı sədd düzəltdirmişdir.

I Sultan Süleymanın bu siyasətini Molla Mahmud Beyazidi bu cür qələmə almışdır:

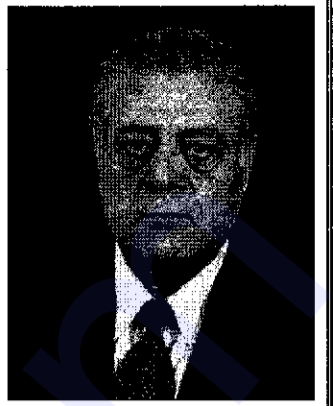
"Sultan Süleyman İstanbula qayıdanda anası ona belə müraciət edir: - "Ey mənim oğlum! Sən qayıtdın, bəs iranlılar və gürcülər sənə ərazilərinə basqın etməyə cəmlərmi?" Sultan cavab verir: - "Ey mənim anam! Mən Osmanlı imperiyası ilə İran və Gürcüstan dövlətləri arasında möhkəm divar çəkmişəm. Düşmən heç bir zərər verə bilməz!" Anası deyir: - "Bəs sən belə bir uzun divarı necə çəkə bilmisən?" Sultan cavab verir: - Mən onu ətdən və qandan çəkmişəm. Mən bu əraziləri kürdlərə tapşırıram. Mən onları Gürcüstandan Bağdada, Bəsrədən Şahrizura qədər sədd kimi düzdürmüşəm. Düşmən onları keçib bizə hücum edə bilməz."

Kürdüstanın türk sultanlığına tabeçiliyi dövründə kürd tayfaları - əşirəti, ümumilikdə əmirlikləri sakit durmayıb müntəzəm öz etirazlarını bildirdilər. Bu etirazların əksəriyyəti sultanlıq tərəfindən qəddarcasına yatırılırdı, insanlar məhv edilirdi, başçılar isə dar ağacından asılırdılar.

Əmirlikləri, ümumilikdə kürdləri özlərinə tabe etmək üçün müxtəlif bəhanələrdən istifadə edərək onları bir-birinə qarşı çıxarırdılar və beləliklə kürdləri fiziki cəhətdən zəif salırdılar. Əsl "parçala və hökm sür" siyasəti yeridilirdi.

1554-cü ildə İran şahı yenidən Kürdüstanına hücum edir. Bu hücum kürdlərə böyük itkilər və dağıntılar gətirdi. Bidlis, Van, Muş, Ərdiş, Barqiri kimi şəhərlər

NƏRİMAN ƏYYUB PARTİYA

Əlli səkkiz yaşın mübarək olsun, Sən ey Kürdüstanda olan partiya. Gözəl arzuların inamla dolsun, Gündə zəkalarla dolan partiya.

Mustafa Bərzani yaratdı səni, Daim yaşadacaq Kürdün vətəni. Gülşənə döndərdin gözəl vətəni, Öz əqidəsində qalan partiya.

Əsil demokratiya yaranıb orda, Dözür alovlarda, boranda, qarda. Xalqını qoruyub olanda darda, Heç zaman deməyib yalan partiya.

Səsidir həmişə həqiqət səsi, Cənnətə bənzəyir olan ölkəsi. Xalqının üstündə isti nəfəsi, Çətində qələbə çalan partiya.

Məsud Bərzanidir indi rəhbərin, Zəkası genişdir, fikri dərin. Tələbanisinə deyildi sərin, Birlikdə xəyala dalan partiya.

Həqiqət carçısı bilin Nərimanı, Yaratmağa hələ sağlamdır canı. Hələlik görməyib şən Kürdüstanı, Gündəlik çoxalsın balan partiya.

darmadağın və talan olundular, yenidən kürdlərin başına müsibətlər gəldi. Böyük insani, maddi itkilər verən kürdlər yaşayış yerlərinin yerlə-yeksan olunduğunu gördükdə çox vaxt yaşayış yerlərini dəyişməyə məcbur olurdular.

1578-ci ildə Zaqafqazıyanı ələ keçirmək üçün İran və Türkiyə arasında dəhşətli müharibə başlayır. Yenə də hər iki tərəfdən qabaqda kürd ordularından istifadə edilir. Bu dəhşətli müharibədə Əmir Yaqub, Əmir Heydər, Həkəri hökmdarının oğlu Bəyazid bəy, Ciziri əmiri Məhəmməd, Xazo hökmdarı Saru xan, Sakman hökmdarı Hüseyn bəy və digərləri həlak olurlar.

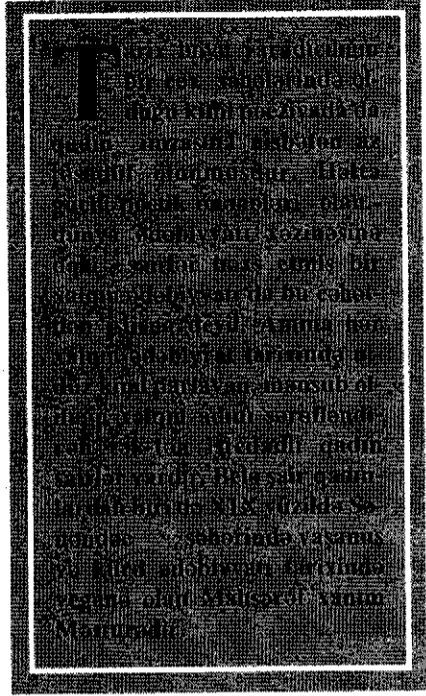
XVI əsrdə İran və Türkiyə arasında baş verən müharibələr nəticəsində kürd xalqının verdiyi itkini dahi kürd şairi Əhməd Xani bu cür qələmə verir: "Məni Allah tərəfindən yaradılan kürdlərin taleyi təəccübləndirir. Türklər və iranlılar kürdlərdən ibarət olan divar ilə əhatə olunublar. Hər dəfə türklər və iranlılar hərə-kətə gələndə bilavasitə

kürdlər qanda boğulurlar". Kürd əmirliklərinin müxtəlif zamanlarda iranlılar və türklər tərəfindən işğal olmalarına baxmayaraq onların bir qismi yarımmüstəqil, bir qismi isə müstəqil halda mövcud olmuşlar.

Bütün bunlara baxmayaraq XVI əsr tarixə Kürdüstanına hücumlar əsri kimi daxil olub. Bu hücumların nəticəsi olaraq Kürdüstan Türkiyə sultanı və İran şahı arasında parçalandı. Parçalanma bu iki nəhəng dövlətlər arasında 1639-cu ildə rəsmiləşdi və sərhədlər müəyyənləşdi. Bununla kürd xalqının tarixinə qanlı səhifələr yazıldı.

Bu qanlı səhifəni şanlı, şərəfli, igid, mərd kürd xalqı öz tarixlərindən silmək üçün daima milli azadlıq hərəkatına qalxmışlar. Milli azadlıq hərəkatı XIX əsrin ortalarından daha da güclənmiş və bu günə kimi davam etdirilir. Allah-təalanın köməkliliyi ilə kürd xalqının milli azadlıq hərəkatının bir nəticəsi olacaq və qüdrətli kürd xalqı öz torpaqlarında azad nəfəs alacaq, şad və xürrəm yaşayacaqlar. Amin.

Oxşar taleli iki şairə

"Kürd ədəbiyyatı tarixi" kitabında ədəbi portreti verilmiş şairlərdən sonra, kitabın sonunda "Şairlər bağı" adlı başlıqda Məstürənin adı 200-ə yaxın şairin sırasında çəkilmişdir. Halbuki M.Məstürə kitabda portreti verilmiş bezi şairlərdən qat-qat üstün sənətkardır. Məstürə əsərlərini klassik formalarda, ənənəvi və müasir mövzularda yazmışdır. O, klassik janrlardan ən-çox qəzəli sevmiş və özünü dövrünün görkəmli qəzəl şairi hesab etmişdir.

*Mən bu zamanda heç bir mülkdə
Məstürə kimi əziz qəzəl yazan görmədim.*

Biz bu kiçik yazıda M.Məstürənin yaradıcılığı barədə geniş bəhs açmaq fikrində deyilik. "Mahşərəf xanım Məstürə" adlı bir məqaləmiz "Hikmət" jurnalının 2-ci sayında çap olunub. "M.Məstürənin poeziyası" adlı başqa bir yazı isə "Elmi araşdırmalar" jurnalında çap olunacaq. Burada isə M.Məstürənin yaradıcılığı ilə tanış olarkən onunla Xurşidbanu Natəvan (1832-1897) arasında müşahidə etdiyimiz qərribə bir oxşarlıq barədə yazmaq istərdik. El arasında deyirlər ki, insan tək yaşanmır. Hər kəsin özünə oxşar bir tayı olur. Belə maraqlı bir oxşarlıq biz Mahşərəf xanım Məstürə ilə Xurşidbanu Natəvan arasında gördük. Bir-birini heç vaxt görməmiş, tanımamış bu xanımların həyatı, taleyi birbirinə çox bənzəyir. Onların hər ikisi XIX yüzildə yaşamışdır. Hər ikisi aristokrat ailədən idi. Natəvan Qarabağın son xanı Mehdiqulu xanın qızı, Məstürə isə Kürdüstanın mötəbər şəxslərindən biri olan Əbülhəsən bəyin qızı və Ərdəlan valisi Xosrov xan Saninin arvadı idi. Hər ikisi atasının sevimlisi olmuşdu. Mehdiqulu xanın yeganə övladı olan Natəvanı ailədə "dürrü-yekta", el arasında "Xan qızı" çağırırdılar. Qasım bəy Zakir Natəvana həsr etdiyi şerində atasının onu badi-səbaya qışqırdığını yazmışdı.

İntellektual məşğuliyyətə; elm, ədəbiyyat və şer sənətinə meyli olan Əbülhəsən bəy açıq fikirli, maarifpərvər bir şəxs kimi öz övladını, xüsusilə, qızı Mahşərəf xanımı oxutmaq üçün cəhəlin hökm sürdüyü o dövrün çətinliklərinə dözməli olmuşdu. Övladlarından tək Məstürə atasının arzularını gerçəkləşdirmişdir və məhz atasının diqqəti, qayğısı sayəsində gələcək şairənin böyük istedadı üzə çıxmış, o, şair və tarixçi kimi parlarmışdı. Əbülhəsən bəy öz qızını çox sevirdi və onunla fəxr edirdi. Hər ikisi təbiətən eczak qoynunda dünyaya gəlmişdi. Natəvan Qarabağın gözü Şuşada, Məstürə isə Zaqros dağlarının ətəyində, Ərdəlan vilayətinin paytaxtı Sənəndəc şəhərində. Hər ikisinin ilham pərisi təbiətin eczak gözəlliyindən və təravətindən pərvazlanmışdı. Hər ikisi mükəmməl təhsil almış, dini və dünyəvi elmləri, ərəb, fars dillərini, klassik poeziyanı öyrənmişdi. Hər ikisi olduqca gözəl idi və Allah - Təala hər ikisinə böyük istedad bəxş etmişdi.

Hər ikisi poeziya kəhəkəşanının dan ulduzu idi. Hər ikisində rəssamlıq istedadı vardı. Natəvanın tərtib etdiyi, Azərbaycanın bədii mədəniyyət xəzinəsinə daxil olan, "Çisəklər dəftəri", albomunda 30-a qədər şəkil toplanmışdır. Məstürə ustad xəttat idi, nəstəliq və şikəstə xətlərini gözəl yazırdı. "Təzkireyi -Hədiqeyi Əmanullahi" kitabının tərtibçisi Rənəq Sənəndəci onun bu qabiliyyətini Mir İmad Qəzvinini (h.1024 -cü ildə qətlə yetirilib), Murad Yaqut (h.667 -ci ildə Bağ-

dadda vəfat edib), Əbdülməcidi Taleqani (XII yüzil) kimi ən böyük xəttatlarla müqayisə etmişdir. Hər ikisi xeyirxah, rəyyətə rəhmli və insanpərvər idi. Xalqın güzəranını yaxşılaşdırmaq, xalqına xidmət etmək istəyirdi. Natəvan şairliyi, "Məclisi-üns"ə başçılıq etməsi ilə bərabər Şuşaya su kaməri çəkdirmək, su anbarı tikdirmək, buxana düzəltmə, istirahət bağı saldırmaq və s. kimi xeyirxah işlər görmüşdü. Onun vaxtında Qarabağ atları, Qarabağ xalçaları, becərilən təsərrüfat məhsulları beynəlxalq sərgilərdə medala, mükafata layiq görülmüşdür. Məstürə isə poeziya ilə yanaşı xalqın tarixini yazmaqda ona xidmət göstərmişdir. Mütəxəssislərin yüksək qiymətləndirdiyi "Ərdəlanın tarixi" kitabını yazmaq üçün o, dərin tədqiqatlar aparmış və Ərdəlanın 8-ci hicri-tarixdən öz dövrünə qədər olan tarixini yazmışdı. Hər ikisi yaradıcılıqda qəzəl janrına üstünlük vermiş, ana dilində və fars dilində şerlər yazmışdır. Hər ikisinin yaşadığı cəmiyyətdə bədxahları, istəməyənləri olmuşdur. Natəvanın dövrün ənənələrini pozaraq sadə bir şuşalıya ərə getməsi Qarabağ bəylərini qəzəbləndirmiş və o ömrünün axırına bu şəxslərin toxunaqlı, istehzalı, məzəmmətli münasibətinə məruz qalmışdı. XIX yüzil kürd ədəbiyyatının görkəmli şairlərindən biri olan Xızr Nalinin "Divan"ında "Məstürə" adlı bir qəsidə çap olunmuşdu. Əlli beytə yaxın olan bu qəsidə Məstürəyə yaraşmayan bir məzmunla malikdir. Kitabın tərtibçisi Giv Mukriani Məstürədən Sənəndəc şairlərinin ən görkəmli, gözəl, tərifli şerlər müəllifi "Divan" sahibi kimi bəhs etmiş və Nalinin belə şer yazmasına təəssüflənmişdi. Zərif, poetik təbiətə malik olan bu xanımların bəd-bəxtliyi xoşbəxtliyindən çox olmuşdur. Altı övlad anası Natəvan bir övladın itkiyinə dözməmiş, ağılamaqdan gözləri tutulmuş, ömrünün sonunda maddi çətinliklərə məruz qalmış, ev eşyalarını, bağını, zinat şeylərini açıq satışı qoymağa məcbur olmuş, və dünyasını dəyişmişdir. İnsanlar Şuşadan Ağdamacan onu çiyinlərində aparıb "İmarət" adlı ailə qəbristanlığında dəfn etmişlər. Sevdidi Xosrov xanı itirdikdən sonra müsibətlərə düşmüş, Məstürə siyasi hadisələrin qurbanı kimi həmvətənləri ilə birlikdə Baban əmirliyinə sürgün olunmuş və 44 yaşında həmvətənlərinin sonralar möcüzə adlandıracağı bu qadın öz əzablı dünyasından ayrılmışdı. "Dostlardan və doğma yerlərdən uzaqlarda", kürd şairlərinin uyuduğu ərğəvan çiçəklili Seyvan təpəsində dəfn olunub.

Gözəllik və istedad sahibi olan bu xanımların, yaşadıkları ictimai-tarixi şərait də eyni idi. Natəvanın doğma yurdu Qarabağ xanlığının, və Məstürənin vətəni Ərdəlan vilayətinin siyasi mövqeyində müəyyən paralellər tapmaq mümkündür. Dövrünün ağıllı, müdrik ziyalıları kimi onlar xalqın faciəsini dərk etmiş, bacardıqları qədər imdadına çatmış və sonda özləri də bu faciənin burulğanlarında məhv olmuşlar. Lakin tarix onları yaşadır və zaman keçdikcə nur çəməsi kimi şerləri və ölməz əməlləri ilə yaşayacaq və insanları heyretləndirəcəklər.

Zümürü Rəhimova,
filologiya elmləri namizədi

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKA PREZİDENTİNİN FƏRMANI

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNUNA MÜVAFIQ OLARAQ, AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ MÜSTƏQİLLİYİNİ VƏ ƏRAZI BÜTÖVLÜYÜNÜ QORUNUB SAXLANILMASINDA XÜSUSİ XİDMƏTLƏRİNƏ GÖRƏ "AZƏRBAYCAN BAYRAĞI" ORDENİ İLƏ TƏLTİF EDİLSİN:

BƏDİYEV ƏHMƏD
MƏCİD oğlu-kiçik gizir.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
PREZİDENTİ HEYDƏR ƏLİYEV.

Bakı şəhəri, 1 yanvar 1994-cü il.

"ƏN BÖYÜK ARZUM XANKƏNDİNDƏ BAYRAQ SANCMAQDIR"

Əhməd Bədiyev 1963-cü ildə Vedibasar mahalında anadan olub. 1988-ci ildə erməni millətçillərin azğın hərəkatları nəticəsində Əhmədgilin ailəsi doğma torpaqlarından didərgin düşərək, əvvəlcə Azərbaycanın İsmayilli, sonra isə Goranboy rayonuna köçür. Torpaqlarımız erməni təcavüzünə məruz qalanda Vətənin qeyrətli oğulları kimi Əhməd də silaha sarılır, Gülüstandan Drambonadək şərəfli bir döyüş yolu keçərək zəngin təcrübə qazanır. Neçə-neçə döyüşdən qələbə ilə çıxan Əhməd Maqavuzda ağır yaralanır. Sağalardan sonra yenidən döyüşə atılır. 1993-cü il martın 5-də Sərsəng su

KÜR D OĞLU
ƏHMƏD MƏCİD

ambarı ətrafındakı döyüşlərdə Əhməd öz döyüşçü yoldaşları ilə 50-yə yaxın erməni quldurunu məhv edir. Ə. Bədiyev şəxsi cəsurluğu, igidliyi, mərdliyi, təbii hərbi istedadı sayəsində az bir müddətdə sırası əsgərdən tabor komandirində yüksəlmişdir. Əhmədin əsgərləri onun hazırladığı və həyata keçirdiyi döyüş əməliyyatlarında böyük inamla iştirak edirlər. Çünki, son nəticədəki uğurlara inanırlar və əmindirlər ki, Əhməd onları heç vaxt darda qoymaz. Dekabrın 24-də Keçəldəğ əməliyyatının uğurla nəticələnməsində Əhmədin komandirlik etdiyi tabor xüsusilə fərqlənmişdir. Bu uğurlu döyüşdən sonra respublika Prezidentinin fərmanına əsasən o, "Azərbaycan Bayrağı" ordeni ilə təltif olmuşdur. Gözlərindən dirilik yağan, hərəkatlarından çeviklik və dözümlülük hiss olunan bu qəhrəman həmin ordeni bütün tabora verilən mükafat kimi qiymətləndirir. Ən böyük arzusu özünün dediyi kimi Xankəndində, Şuşaya bayraq sancması, ən böyük mükafatı isə bütün Vətən torpaqlarının azad olunmasıdır.

Lakin neçə illərin keçməsinə baxmayaraq hələ də ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin verdiyi fərman icra olunmamışdır.

Ermənilərin Azərbaycana gəlişini şəhidlərimizin, qərbi Azərbaycana və Qarabağda uyuyan ata və analarımızın ruhunun təhqir olunması kimi qəbul edirik. Bu yolverilməzdir.

Dengbej u stranbêja kurd u welatparêz

Serok

Di dirokê de berxasên kurd weha sê hatîye karakterîze kirin: berxasên merdê, merwanênze, merwanênze, merwanênze...

pêşkêşî we kirîye, bi ruhê xweva efrandareke dengbêjtîyêye. Bi dengêkî xweşva bala her kesî dikîşîne. Ewa bi xwe ji kilama diafrîne. Bi gorîya wêyava dengbêjtîyê ji xalê xwe Hesenê Lelo hîndibe. Hesenê Lelo jî di dema xweda dengbêjêkî nav û deng buye.

Şemdin baş nasdike. Çend sal berîya vê tevî di mala Fatmêda li gundê Platnirovskê xaka di xaka Krasnadarêda tevayî kilam strane u nivîsîne kasêta magnîtafonê.

"Jina kurd him jî efrandare: dengbêje, stranbêje u bi ruhê xweva şaire". (Lêrx u X.A) Jina kurd hertim civakêda bi huner u xizmeta xweva bi qedir u rumet buye. Di vê gotarê da emê jî jineke kurd a pir birez u stranbêjda gilî vekin. Dengbêj u stranbêja bi nav u deng gilî vekin. Fatma Isa bi dengbêjtî u stranbêjtîya xweva di nav civaka kurdan da hatiye naskirin u nixandîna. Em dikarin bê şik bêjin ku ewa cewahîra dengbêjtîya kurdên sovêtîyê ê berêye. Klam u stranên mîrxasiyê, evîndariyê şewatê, ê govendê u welat parêziyê. Straye u distirê. Ev dengbêja navdar di 1934 ê salê li ser axa Erezdeganê li navçeya Naxîçevanê di komara Azerbaycana sovêtî jî malbetake dewlemend jî dayîk buye. Bavê wê îsayê Usivê Elo

li nezda herbiyêda mudirê fêrmê buye. Ev karê wî wana jî nefikirinê xilas dike. 1937 salê kurdên wê herêmê tewî şevêkêda surgûnî Asiya navîn, Kazaxistanê u Sibirê dikin. (dereqa vê yekêda emê gotereke cudada gilî vekin.) (12 e gundê kurd) Wiçaxî Fatma 3 salî buye. Malbeta bavê Fatmê u apê wê Mehmedê Usiv, meta wê Xezala Usiv-jî êleke mezin ev 3 mal bet nayêne surgunkirinê. Koçî gundê Derekandî dibin. Zarotiya Fatmê li vî gundî da derbazbuye. Ji pênc zarokan du zarê Isa dimînin. Fatme u Gorçek. Fatme 6 salî bunê bavê wê diçe rehma xwedê. Apê wê Mehmedê Usiv wê xayî dike u 13 saliyêda dide mîrda. 14 - 15 saliya xweda dengbêjtîyê dike. Ewa neçuyê debistanê nexandîyê lê xukuqdar ê mezin talanteke pir heja

Fatma Isa cara ewfin bi strana "Şêx Zahar Efendî" va tê naskirinê. Kilamên mîrxasiyê pir hesdike. Dengbêjêke pir eyanê. Nave wê di warê dengbêj u stranbêjtîyêda ciki girîng u rumet digire. Navê wê dengbêj u stranbêjên kurd ên nav u deng Mehmedê Musa (kilama Ehmedo), Seidê Şemdin dengbêjêkî eyane mihacirê Turkiyeyêbu, kilama Şeroyê Biro, Efoyê Esed, Newrozê Hesen - kilama "Çiyayê Girîdaxê", "Çiçekê", "Şex Zahar", Şuşika Simo, Zadina Şekir, a Aslika Qadir, Mecidê Sulêman u h. w. d. pir eyane.

Bi radioya kurdî ya Ermenistanêda dengê wê tê weşandinêda. Di îfa wêda em kilamên bengîtiyê : - Miho, Delikê Dewrêşê Evdî, Seyrana Melle Musa, Yân mîranîyê: Gede Mirzo, Herdemdeme, Seriya Bajer, Geçika u yen din dibihîzin. Ji welat jî hertim hatine dengê wê nivîsîne magnîtafonê u birine. Fatma Isa dengbêjê gelê kurd ê pir eyan u navdar

Serok, birao neçe Romê, Roma Reş Xaîne Berê da gotine kal u bavên me. Roma reş berêva egîr u mîrxasême dixapine Li dar axacêda dadilqîne. Serok birao, lê te dît dijmunê dora te girt Te tu derê samalyotê bigire Berê wê bide li ber kurdistanê Li ber gêrlanê xwe ya mîrxasda vegeirîne Lê daê, lê daê, lê dayê, lê dayê, lê dayê...

Lê dayê destê mine li qeydêda Milê mine li kelepcêda Kilîta qeyda, kelepcê ketiye destê Zalimê tirkanda. Zalimê turkan xaîne, xaîne, xaîne... Lîdêrê kurdan ra nayê rayêe Lê lê daê, lê lê daê, lê daê, lê daê, lê daê... Dunya xaîne kes hewara kurda nayê Bira hewara kurda bibe xalqê alemê Hezretî Elî şêrê xwedayê Lê dayê, lê dayê, lê dayê, lê dayê... Çiyayên kurdistanê dinhêrim Mij u dumane Li ser gêrlanê mîrxasda Tê kulîyê berfê, tavîyê, baranê Heçî kesî xal çêye, bav çêye Bila cek u silahê xwe hildin Berê xwe bidin şêrê Kurdistanê Lê lê dayê, lê lê dayê, lê daê... Dunya xaîne hewara kurda nayê Em bê kesin, bê kiras digerin Ne erd, ne jî esman ciyê me tunene Em kurdin, kurdin bê cî bê welatin Lê daê, lê daê, lê daê Lê daê, lê daê, lê daê...

"Her mîrxasêk u her hunermendek belgeke dirokîye, Akadêmîkê heja birêz rohilatzan Orbêli dide kivşê wekî kurda gelek mîrxas u hunermend bin navên gelên cudacudan da unda kirine. Ev undakirin bo dirok u çanda kurd valabunêke pîrr mezin pêşda aniye. Iro em jî dirokê u ji zarvê gel dereqa gelek mîrxas u hunermendan da dixunin u dibihîzin. Mîrxas u hunermendan netewî tu wext nayên çirkin. Sal u heyam dubuhurin lê mîrxasê çê timê nava gelda dijîn u bi rumet tene biranîne. Cihan timê mîrxasên çê qîmet dike.

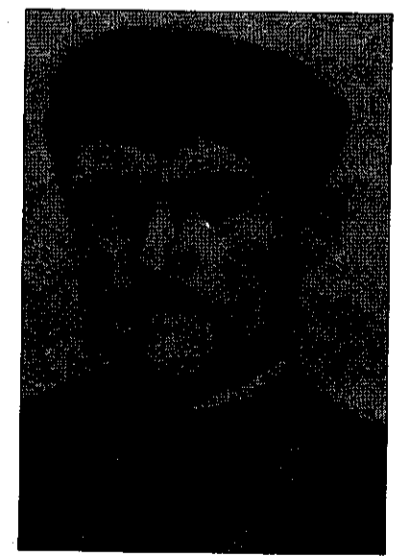
Emê vê serhatîyê da jî mîrxasêkî kurd gilî vekin. Belkî jî geleka qe dereqa wîda nebihîstine. Lê navê wî di diroka gelê Azerbaycanêda tevî Abbasgulu begê Şadîlînskî tê kişandinê. Bi navê Eliyêv Gaso David oğlu ew dirokêda maye. Ew destebirakê serkarê "Tabora sor" Qasoyê Dawoye. Li muzeya gundê Daş Arxê komera Naxçevanê wêneyê Qaso Bi rumet u rumetêke mezinva tê xayikirin u parastinê. Çawa mîrxasêkî "Tabora sor". Qasoyê Dawo çar sala tevî Abbasgulu beg Şadîlînskî diji daşnaka şer kirye. Naxçevanê da avakirin u

Qaçaxekî kurd

pêşdaçuna dewleta sovîyêta da pîrr hindîk emekê wî jî heye. Qaso hemu şerê ku Abbasgulu beg diji daşnak u dewletîyên ku miqabîlî dewleta sovîyêtiyê derdiketin têda buye u bi mîrxasî şer kirîye. Qasoyê Dawo texmîni 1884 - 1890 ê salê li komera Naxçevanê gundê Daş Arxê jî diya xwe buye. Malbeta Qaso nava êla banokîya u wê herêmêda malbetêke kivş u dewlemend buye. Qaso çukê bira buye. Çar bira bune. Yê mezin Miho, Silo, Mehmed yê çuk Qaso. Qaso mezonê tîxnîkuma Piştakafkazêye kurdî ye Erevanêye. Ew wedekî dirêj li nehîya Noraşênê uryadnik xebitîye. Lê çawa dibe Qaso qaçax dikeve 1937 ê salê. Sala bobelatîyê, ewrên reş ser kurdan da digirin, ser kurda da şepê tê. Nefikirin. Kurda jîyanêda gelek rojêda u salên giran, rev - bez dîtine. Le tu sal weke wê salê keder u hov nebuyê bo kurdan. Wê roja sar tarî, wê sala nefikirinêda çiqas mirovên bê guna tene eşandin, zêrandin, undakirin u kuştinêda. Wê şeva tarî u xedar da bira jî

birê, ewlêd jî dê bavê xwe qewm jî qowmê, cînar jî cînarê xwe rojekêda tê qedandinê. Heya naha jî ew êşa wan salan dilê mirovandana maye. Sedem çibu gelo çima ew zulm kirin bo mirovan. Hele hê jî dirok kurt bersiva wê meseleyî rast nedaye. Lê em bawarin demê bê dirokvan ê diroka Kurdistanê binivîsin u yê pîrgirêkê ku bo me tarî mane yê şirovekin, çareserkin. Kurdên ku dema şerê cihanê yekemin jî Kafkazê koçî Dîyarbekirê, Wanê, Bîtîsê u gund bajarên Kurdistanêye cuda - cuda kirbun 1926 - ê salê careke din paşda vedigerin u Li Ermenistanê, Azerbaycanê diêwirin. Nivê wan kurdan yê ku jî Naxçevanê çubun di Erezdekanê kêleka çemê Erêz kolîkada diêwirin. A hema vêderê jî hetanî 1937 - ê salê 15 gunda ava dikin. Wan gundan da zarokên kurda debistanêda bi zimanê kurdî dixunin. Serkarê wan gunda birê Qasoyî mezin Miho gundê Qaxanokêda dima (ev gund gundê Banoka bu) dibwaze wê herêmêda bo kurdan avtonomîyê damezirîne.

Lê tele bext. Ev nêr - meram dilê kurda da dimîne. Emrê baş bo kurdan zov kin dibe. Zulma Stalîne qedar kurda belayî Kazaxistanê, Sibirê u komarên Asiya Navîn dike. Wexta nefikirinê kurdê gundê Daş Arxê, Çuçê, Xanliqê u gundên ku durî sinorbun nayêne nefikirinê. Wî çaxî Qaso li Noraşênê gundê Daş Arxê maye. Lema jî wî nefî nakin. Lê Qaso ber vê belê tab nake, qem - lîzîm bav, bira jê tene qedandinê u dewsa wan nizane. Qaso çekê xwe hildide vedikişê çiya, dariştana miqabîlî dewletê qaçaxîyê dike 7 sala jî 1937 - a hetanî 1944 - a li çiyayê Culyê, Saribulakê, Ezneburde Qerequşê u daristanêda xwe vedîşere. Dewlet çiqasî digere nikare Qaso bigre. Qaso carekê tonê dikeve destê qaçaxêd ku jî şerê Weteniyê mezin revibun u çiyayê Culê da xwe da kirbun. Qaso mehekê binê erdêda xayî dikin. Roja yê ku Qaso bukujîn yek jî wan êvarê şev Qaso dide revê. Vê buyerê şunda Qaso tê teslimî dewletê dibe. 15 sala Qaso bajarê Kirovê de

girtîngehe de radîzê. Bay azabunêra 9 meha diji, dikeve qezakê wêfat dike. Qaso ku qaçax dikeve kurdê gundê Daş Arxê, Çuçê, Xanliqê u malbeta wî alîkarîyê didinêda. Van gundêda heta naha jî kurd dijîn. Lê hineka zimanê dê bir kirine. Kalê wan dibêjin ku çend sed sale van gundêda dijîn. Lê telebextê erf - edetê kurdî birdikin. Jî du domama (6 zarê) şepê ewlêdêd Qaso hene. Cebrail, Mikayîl, Qudret, Temam, Fatma li gundê Daş Arxê Israfil jî di bajarê Bakuyê dijîn.

Pîrozbahî

Iro boy kurdên cihanê rojekê geşe. 16-ê Tebaxê roja damezrandina PDK-nê kîjan ku azadî hanî Kûrdîstana başûr u kurdên cihanê şakir, ev pîrozbahî ji aliyê kurdên cihanê wûsajî ji aliyê kurdên Azerbaycanê bi dil tê pîrozkirin.

Îro xebatkarên rojnama "Diplomat" û gellek kurdên Bakûyê berav bûbûn nivîsxana rojname û pîrozbahîya PDK-nê derbaz kirin. Bîrozbahîyê da şehîdên Kûrdîstanê û Melle Mistefa Berzanîyê nemir, Îdrîs Berzanîyê timê zindî hat bîranîn.

Gelên civîne hev girtina birêz Mesûd Berzanî û Celal Telebanî li dîroka Kûrdîstanê gaveke grîng hesab dikin û kurdên cihanê serkeftinê dixwazin

Em pir-pir slavên germ Serok Mesud Berzanî, Nêcîrvan Berzanî, Fazîl Mîranî, Karwan Akre'yî u hevalên din dikin. Bi hurmet:

1. Tahirê Silêman îmtîyaz û sernivîsara rojnama "Diplomat"

2. Nerîman Eyyûb helbestvan.

3. Qezenfer Paşayêv nivîskar, profêssor.

4. Sohrab Tahîr helbestvanê gel.

5. Ramîzê Mûsa rojnamevan.

6. Keremê Orîc rojnamevan.

7. Qadirê Motî helbestvan.

8. Sîyabendê Huseyn mamûsta.

9. Velîyê Mehemed mamûsta.

10. Elîxanê Qadîr muhendîs û helbestvan.

11. Xalîdê Evdîlbarî muhendîs.

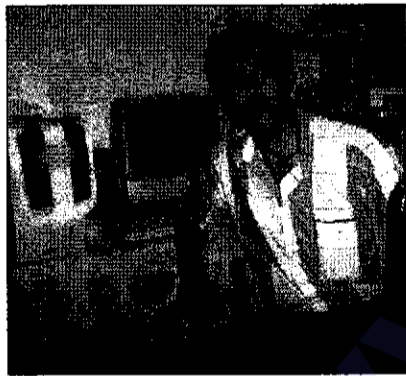
12. Saratêlê Qara

13. Hakîm Hesen

14. Mehmedê Şevo

Temamî 65-mrov.

Ûsivê welatparêz û kûrd hez

Welat parêzî gerek xwîna mirovada hebe. Bi zorê tû kesek nikare bibe kûrd hez û welat parêz. Ez eva çendî-çend sale malbeta Teyfûrê Evdille nas dikim. Tê bîramin rehmetî melle Evdille jî kûrd hez û welat parêz bû. Wûsajî Teyfûrê Evdille û lawên wî.

Barîlê Teyfûr helbest û mîqalên xweva hê Rewanê di hate nas kirin, niha hemû Kûrdîstanî helbestên Barî Bêwar dixwînin.

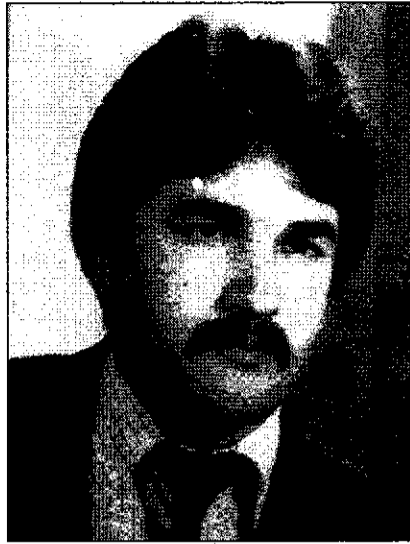
Lê ez hez dikim îro dereq Ûsivê Teyfûr glî vekim. Ûsiv hê zaroktî jî kal û bavên xwe hîni welat parêzîyê bûye û îro jî welat parêze.

Despêkê şerrê Qerebaxê Ûsiv jî mînanî gele malbetên kûrd bûne paneber u çûne

bajarê Bakûyê. Li Azerbaycanê hine mecalên demokrasî pêş hatin û Navenda Canda Kûrd hat damezrandinê, qûrsên zmanên kûrdî, koma dîlanê, koma dengbêjîyê, koma şanoyê hat amade kirin. Li candê Mehmedê Şevo, Teyfûrê mecid, Ûsivê Teyfûr bi alîkariya sazbandê eyan

Xelîlê Evdille, Sîyabendê Xelîl û Torînê Mecîd çend komên reqasê amade kirin. Lê paşwaxtî rêvebirîya çandê kete destê mrovên nezan û ev komanan belav bûn. Lê Ûsiv jî rûh neket, ew alîkariya belav kirina rojnama „Dengê kûrd“, dikir. Paşwextiyê malbeta Ûsiv barkir çû Krasnadarê nava pizmamên xwe. Ûsivê welat parêz wûra jî xebata xwe bêş bir, ew nava kurdên Krasnadarê, Saratovê, Tambovê, Ukraynê, Adigeyê prapaganda dike û antena Satalaitê dive amade dike û gel kanalên kûrdî mêze dikin. Ev jî xebateke balkêşe em xebata welat parêzîyêda Ûsivra serkeftinê dixwazin.

İsmayîl Tahîr

Bêwar Barî Teyfûrî .

Aferîn serokê kurd Mesud Berzanî

Te milletê me kurd ra bawerî anî.
Te atkir neyarê xain u koledar ,
Te welat azad kir ji zulma xwînxar ,
Silavan dişîne tera Barî Bêwar ,

Milletê perîşanra tu buyî guman ,
Te danî bi mêranî himê Kurdistan .

Ji azayê şirintir tu tişt tunene ,
Nayê kirin, firotan heqê wê xwîne ,
Milletê me ji bo wê hertim xwîn dane ,
Lê bendewarin çend sale hêviyêne ,
Bangdêrê rizgarîyê Mesud Berzanî,
Gelê me ê bindest ra fireqet anî .

Buyî xwedanê vî milletê perîşan ,
Te herdem bilind girt navê mîrxas Berzan,
Bi dil , can te parast şerefa Kurdistan ,
Aferîn serdarê kurd Mesud Berzanî ,
Te milletê me berdest ra rusxet anî.

Te bilind kir serê kurdên ê cihanê ,
Tê dilê milletda bijî her zemanî ,
Bi te millet şadibe bokeberanî ,
Dîrokî , dîroka zindî bi hêlanî ,
Te gelê me bindest ra derayet anî .

Ew derd u kulê dilê me te deranî ,
Ala welat a şerefê te hilanî ,
Tu layîqî qîmetê u pesinanî ,
Aferîn gernasê kurd Mesud Berzanî.
Milletê şepirze ra tu parêzvanî .

Te alt kir neyarê xain u koledar ,
Te welat azad kir ji zulma xwînxar ,
Silavan dişîne te ra Barî Bêwar ,
Aferîn , serokê kurd Mesud Bezani ,
Te milletê me kurd ra bawerî anî .

Aferîn , efatên kurdan Mesud , Telebanî,
Yekbuna we ji me ra bawerî anî .
Ey kurdno , birano dur herin ji kinê ,
Em ji holê rakin ev kî ye , ew kî nê ,
Tevayî bi parêzin em vê yekbunê ,
Em jî bi rûmet derbaz bikin jîyanê .

Kurdekî xerîbim durî niştîmanê ,
Lê nefesê distînim bi Kurdistanê .
Bi Kubarî bang dikim kurdên cihanê ,

Werên em biparêzin evê yekbunê ,
Li ser xerîta cihanê em bêne xanê .
Serokên gel Berzanî u Telebanî ,
Yekbuna wan ji me ra bawerî anî ,
Bingehek jîyanek nu ji me ra danîn.

15.1.2004

Min welat got.

Min welat got ez tenha mam,
Heval hogir li min kenîyan.

Zeman-zeman veşartî mam,
Jîyanêda nebûm eyan.
Ez bûm hevok hest û raman,
Pir herikûm bi helbestan.

Helbestên min wek bêşmerge,
Hember zilmê bû eşgele.
Tev hev fikir hest û armanc,
Mirovahîyê gir qazanc.

Helbestên min bûn tirs û xof,
Lerizandin xain û hov.

Pêşkêş fikir hêz û qudret,
Gel radikir saet-saet.

Bû hêzeke xurt û mezin,
Êrîş çêkir li ser dijmin.

Bawerîyê slav ha da,
Rizgarîyê kire seda.

Tev yekbunê bûme hêja,
Min welat got dil bûne şa.

Rewşenbîrê hêja

Ey rewşenbîrê hêja, gel hîvdarê teye,
Doza kurdan tû bêje, gilyê ewlîn yê teye.

Bin bandorên neyaran , hêzên kurdan man xîzan,
Bi ramanên raste kûr, şîyar bike tû kurdan.

Her gav tûyî deyîndarî, ber gelê xwe tim bizan,
Mafê millet pêpeze, tû deng bike li cihan.

Wêran bûne warê me neyar xayên wan axan,
Şerme kû bindest maye welatêde xwande van.

Şîretê Ahmed Xanî bira xweda xayîke,
Ew jîna Mem û Zînê îro welat kûtake.

Cavê qelâm girtiye bibe cira vêkeve,
Dengê kurdan bilindge tim şîyar û serxweve.

Milletê bê xwende van timê kore tû bizan,
Bi ramanên raste kûr bibe mînak boy kurdan.

Kûrd çiyada şer dikin yê axa gel azadkin,
Tû êrîş ser neyarke bi mercê xwe bi rengin.

Bibe xêrxasê millet ey rewşenbîrê hêja,
Li gerdûn tû rexizke millet froş û çeşan.

Mertalên zindî gihîştin Cizîrê û ber bi Gabarê ve diçin

Mertalên Zindî, ku ji bo rawestandina operasyonên leşkerî yê li Kurdistanê dixwazin biçin çiyayê Gebarê, piştî 24 saetan gihîştin Cizîrê.

Mertalên Zindî, li du qereqolên leşkerî rastî helwestên nebaş hatin û li Cizîrê-jî bi êrişa komeke cerdanvanan re rû bi rû man. Herwiha li Cizîrê jî aliyê komeke qeşbalix a bi pankarteke 100 metro dirêj ve hatin pêşwazî kirin.

Mertalên Zindî, wê sibê-jî biçin çiyayê Gebarê.

Ji bo rawestandina operasyonên leşkerî yê li çiyayê Gebarê, 35 kesên ku xwe kirine Mertalên Zindî, doh êvarê ji Amedê ketin ser rêya Cizîrê û li ser sinorê şîrxê rastî kelemên leşkeran hatin. Doh êvarê, 3 kesên ku xwe kirine mertalên zindî li qereqola Oyali, 9 saet hatin

sekinandin û bi îdfaya ku derbarê wan de doz hatiye vekirin, hatin binçavkirin.

Mertalên zindî paşê, li qereqola leşkeran a Kuruncu ya 20 km dûrî Cizîrê, bi astengiyên leşkeran re rû bi rû man.

Li devera lêgerînê ya li ber qereqola Kuruncu, mertalên zindî ji doh nivê şev ê û vir ve tîn rawestandin û di derbarê helwesta rayedaran de daxuyanîyek dan.

Li ser navê komê Hikmet Akşahin, daxuyanî da û got: "Tevî hemû kelem û zextan-jî emê ji armanca xwe dûr nekevin. Em dixwazin biçin Cizîrê. Armanca me ewe ku bibin mertalên zindî û emê vê yekê bikin."

Mertalên Zindî, ji Amedê ketine ser rê û piştî 24 saetan gihîştin Cizîrê.

Rêxistina DEHAP'ê ya Mêrdînê, bi beşdariya Serokê Giştî yê DEHAP'ê û Parlementerên DEP'î yê berê gora Parlementerê DEP'î Mehmet Sincar ziyaret kirin û ew bi bir anîn. Bakirhan, li ser gorê bang li Hikûmeta AKP'ê kir û wiha got: "Pirsgirêka kurd bi weşana niv saetî û vekirina çend qursan çareser nabe."

Rêxistina DEHAP'ê ya Mêrdînê

Serokê Giştî yê DEHAP'ê Tuncer Bakirhan, Parlementerê DEP'î yê berê Selîm Sadak, Ahmet Turk, şaredarê êlihê Huseyin Kalkan, şaredarê Kayapınarê yê Amedê Zulkuf Karatekin, şaredarê Pirsûsê Ethem şahin, şaredarê Wêranşarê Emrullah Cîn, şaredarên navçê û bajarokên Mêrdînê yê SHP'ê û endamên Rêxistinên DEHAP'ê, 11'emîn salvegera qetilkirina Mehmet Sincar, li ser gorê bi bir anîn.

Konvoya Serokê Giştî yê DEHAP'ê Tuncer Bakirhan û heyeta pê re, li Qoserê ji hêla bi hezaran kesî ve hate pêşwazî kirin. Heyeta ku hate Qoserê, li avahiya DEHAP'a Qoserê li sînevîzyona ku li ser Mehmet Sincar hatibû amadekirin, temaşe kir. Piştî temaşekirina sînevîzyonê, Serokê DEHAP'ê û Parlementerên

DEP'î, bi beşdariya girseyek ku ji hezaran kesî pêkdihat, ber bi gora Mehmet Sincar ku li Goristana şehîdan e, meşyan. Di meşê de pankartên wekî "Ji bo ku operasyon bêne rawestandin, emê hemû bibin mertalên zindî", "Dengekî bide aştiyê, bila agirbista dualî pêk were", "Ji bo ku em bihev re li welatê Tirkîyeyê bijîn cara yekem agirbista dualî" hatin vekirin û dûrîşmên wekî "Bijî Serok Apo", "Bi can bi xwîn em bi te re ne ey Serok", "HPG gel e gel li vir e", "Em naxwazin bikujin û bêne kuştin", "Qasidê aştiyê li îmralityê ye" hatin berz kirin. Girse, heta Goristana şehîdan, bi qasî du kilometreyan meşiya. Li ser gora Mehmet Sincar, deqeyek rêz hate girtin. Pişt re li ser gorê qurnefil hatin danîn û ddua hatin xwendin. "Piştî danîna qurnefilan, Parlementerê

DEP'î yê berê Selîm Sadak, axaftinek kir. Sadak, di axaftina xwe de xwest ku ji bo aştiyek mayinde her kes bibe yek û wiha got: "Dema ku Mehmet Sincar hate kuştin, kesên ku ew kuştin nizanibûn ku guleyê li pêşeroja zarokên xwe didin.

Ez bawerim ku ger Mehmet Sincar sax bûya, dê îro ji bo aştiyek mayinde, kiryarên xwe eflû bikira." Sadak, ji bo aştiyek mayinde bang li hemû gelên tirk, kurd, çerkez, ereb kir û xwest ku yekîti û hevparyaya gelan pêk were. Ji Bakirhan bo Hikûmeta AKP'ê rexneyên tund Pişt re Serokê Giştî yê DEHAP'ê Tuncer Bakirhan, axaftinek kir. Bakirhan, di axaftina xwe de, diyar kir ku dê Mehmet Sincar û Apê Musa her tim di dilê kurdan de be û wiha got: "Ji kesên 7 salî heta 70 salîyan, emê her dem ji bo

aştiyê bixebitin". Bakirhan, axaftina xwe wiha dom kir: "Heta ku kiryarên Mehmet Sincar û Apê Musa bê dîtin, emê têkoşîna aştiyê bidomînin. Pirsgirêka kurd bi weşana niv katjimêrî û bi sê çar qursên kurdî, nayê çareser kirin. Ji bo çareserkirina pirsgirêka kurd, pêwîst e pêşî operasyon bi dawî bibin û tecrîd bê rawestandin. Her wiha divê cerdewanê bê rakirin û kujerên mirovên ku hatine kuştin, bêne dîtin." Bakirhan, wiha got: "Ji bo ku dorhêlek aştiyê bê avakirin, pêwîst e pirsgirêka kurd bi rêbazên demokratîk bê çareser kirin. Pêwîst e diyalog bi zarokên Apê Musa re bê kirin. Emê li dijî kesên ku dixwazin yekîtiya me xera bikin, têkoşîna aştiyê bidomînin." Heyeta Bakirhan, dê sibê bi konvoyan, ber bi Amedê ve bi rê bikeve.

Gelê Amedê îro dîsa kolanan bu

Gelê Amedê îro bi dirûşma "Dîsa dîsa serhildan, Serokê me Ocalan" xwe bera kolanan da. Bi hatina Serokê Giştî Dehapê Tuncer Bakirhan û gelek şaredarên kurd re gelê Amedê pêşî derket pêşiya wan û ew bi dirûşman pêşwazî kir û dûvre bi hezaran Amedî ber bi navenda bajêr ve meşyan.

Gelê Amedê îro bi dirûşma "Dîsa dîsa serhildan, Serokê me Ocalan" derkete kolanan û serhildana aştiyê pêk anî. Bi hatina Serokê Giştî yê Dehapê Tuncer Bakirhan, şaredarên gelek bajarên kurd û serokên navçê û bajarên ên şaxê Dehapê re, gelê Amedê ji serê sibê ve derkete ser devê riyân. Piştî ku girseyê konvoya Dehapê

bi dirûşmeya pêşwazî kir, bi hezaran Amedî ber bi navenda bajêr ve meşyan. Girse bi dirûşmên wekî "Dîsa dîsa serhildan, serokê me Ocalan", "Bijî Serok Apo" û gelek dirûşmên tûj heta ber avahiya Dehapê ya bajêr meşiya. Dûvre li ber avahiya Dehapê Serokê Giştî yê Dehapê Tuncer Bakirhan ji girseyê re axivî. "Çareserîya wan parçekirina kurdan e" Bakirhan di destpêka axaftina xwe de da zanîn ku ev pergala ku niha serdest e naxwaze pirsgirêka kurd çareser bike û wekî çare jî "Parçekirina kurdan" danîne ber xwe. Bakirhan got "Ew dixwazin kurdan parçe bikin û bi destê wan parçeyan kurdan ji hev de bixin."

'Armançeke taybet a ziyareta min heye'

Verheugen, destnîşan kir ku ew cara yekem herêmê ziyaret dîke û wiha axivî: "Armançeke taybet a ziyareta min heye.

Ew jî di cih de lêkolînkirina rewşê ye. Her wiha ez dixwazim bi hemwelatîyan re hevdişin bikim û dixwazim dîtinê wan ên der barê pêvajoya reformê de bigirim. Pêvajoya reformê çawa dimeşe?

Dixwazim guh bidim van nixandînan. Ji bilî vê

yekê dixwazim der barê bandora reforman a di jiyana hemwelatîyan de agahî bigrim.

Gelo pêvajoya reformê biserket, kêmasiyên wê hene, divê di pêjêrojê de çi bê kirin. Ezê li ser van mijaran hevdişin bikim."

Verheugen, da zanîn ku dê ewê guh bide nixandînan Rêxistinên

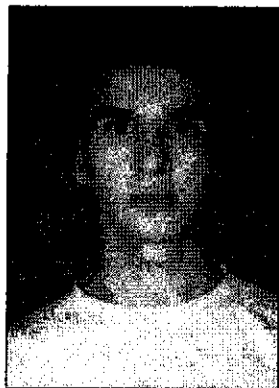
Sivîl ên Civakî û wiha pê de çû: "Ez bi taybetî jî girîngiyê didim herêmê. Ji ber ku bi salên dirêj li herêmê pevçûn hate jiyandin. Her wiha li herêmê him jî aborî û him jî hêla civakî de cudahî hene.

Ji ber vê yekê em difikirin ku pêvajoya demokratîkbûn û modernîzasyonê ku bi min û

Yekîtiya Ewropayê dest pê kir, dê li vir bandorê bike." Li ser pirsê rojnamegerê ku got dîtinê we yê yekem a li ser Amedê çi ye? Verheugen; wiha bersiv da: "Bersiva vê pirsê zor e. Min Amedê tenê ji riyahewayê heta otelê dît. Lê dîsa jî dîtinê min a yekem ew e ku Amed bajarekî modern e.

Təbrîk edirik!

Sevimlimiz İsmayıl! Səni ad günün münasibəti ilə baban Süleyman bəy, nənələrin Bəyim xanım, Mələk xanım, bibin Fatma, Zərifə, Xanımzər, Pakizər, Xatın, əmilərin Siyabənd müəllim, Zahir, Musa, Nəbi, və Mənaif, dayın Vəli müəllim və Fərman, xalaların Tamara, Xumar, Nubar, Seyran və Çimnaz, dostun Elnur, atan Tahir müəllim və anan Nigar xanım təbrîk edirik, sənə cansağlığı, həyatda xoşbəxtlik, dərslərində müvəffəqiyyətlər arzulayırırlar.

Serokê belediyeya Diyarbekirê Osman Baydemir di hevpeyvîneka bi Ali Bulaçî re kiriye de dibêje ew ji tirkîtiyê ne aciz e û dibêje gerek ji Tirkîyeyî bûn bibe huwiyeta bilind ya kurdan jî. Osman Baydemir rexneyan li welatparêzên kurd digire û îdia dike ko neteweperestên kurd mîna kopyayeka neteweperestên tirk in. Baydemir dibêje hemî terefan sûç kirine û gerek rexneyan li xwe bigirin. Osman Baydemir behsa aşî û biratiya bi tirkan re dike û dibêje tu kes nikare bi wî bide gotin ko "xelkê tirk şovînist e".

Di demên dawî de tirkan êrişeka xurt birin ser kurdan. Belediyeya Diyarbekirê û serokê wê Osman Baydemir kirin pergale êrişê. Tirkan dizanî Osman Baydemir dê çî bersivê bide û lewra jî zor dan wî heta ew tişt wan dixwest bibêje. Wî got. Piştî Osman Baydemirî got ew çûye serdana polîsê birîndar bûyî tirkan devê medyaya xwe piçekê girtin. Girtin lê wisa xuyaye Osman Baydemir texmîn dike ko dengê wî baş neçûye tirkan lewra jî ew li Ali Bulaçê rojnameya tirkan Zamanê digere û dixwaze dengê xwe bigihîne tirkan.

Osman Baydemir dibêje xelkê tirk ne şowen e û tu kes nikare bi wî bide gotin ko "xelkê tirk şovînist e". Osman Baydemir dibêje parçebûna Tirkîyeyê xeta wan ya sor e. Yanî nabe Tirkîye parçe bibe. Ali Bulaç pirs dike:

Ali Bulaç: Yanî hon ji tirk, Tirkîye yan jî ji Tirkîyeyêbûnê ne aciz in?

Ez ji tirkîtiyê ne aciz im

Osman Baydemir: Erê. Tu ne rehetiya min jê nîne. Çima jê aciz bibim! Ez jî aidê ve coxrafayê me. Heger huwiyet ji der ve nemînin coxrafya dê bibe niqteya me ya mişterek. Niqteya didoyê ya me ya mişterek Yekîtiya Ewropayê ye. Ez kêşeya Yekîtiya Ewropayê gelek giring dibînim.

Osman Baydemir di axaftina xwe de wiha dibêje:

- Ez tu caran ne hizirî me ko xelkê tirk şovînist e (nîjadperest, rgezperest). Tu kes nikare bi min bide gotin ko ez bibêjim "tirk şovînist in". Baweriya min bi hizra xelkê tirk ya heqîqetê dibîne, bi

hûmanîzma xelkê tirk têt. Bêjeya "xelkê tirk" bêjeyeka bi armanc e. Mebesta kesên "xelkê tirk" bi kar tînin ew e ko xelk û dewlet ji hev cida ye û dewlet xirabiyên dike lê xelk nake. "Xelkê tirk" gotineka ji literatûra çep e. Xelk zêdetir klas û gurubên feqîr temsil dike. Karker, cotyar, mehmûr û heta karmendên biçûk mîna xelk têt

dan dike û civîn û demonstrasyonan li dijî kurdan amade dike. Rêxistineka dî ya "xelkê tirk" ATO ye. ATO rêxistina ticar û sinetkarên Enqeryê ye. Ew temsîla sermayeyê biçûk yê tirkan dike. ATO sondxwariya dijminahiya kurdan e. Hemî panel û civînên wê ji bo dijminahiya kurdan têt amade kirin. Bi dijmi-

hesab kirin. Sendika û rêxistinên karker, cotyar, mehmûr û hwd. mîna rêxistinên xelkê têt hesab kirin.

Lê çaxê sendikaya karkerên tirk dixwest meaşên endamên wê bîn zêde kirin, serokê sendikayê digot "me li şimexê şer kiriye, endamên me, zarokên endamên me şer kiriye çima meaşên me zêde nakin". Kamu-Sen sendikaya - Kamu-Sen bû ya di 18-3 2003-ê de li Enqeryê êrişî Celal Talebanî û Nêçîrvan Barzanî kir-- karker û mehmûrên tirk e. Ew ji "xelk e". Serkêşiya dijminahiya kurdan dike. Her cara fîrsetê bibîne êrişî kur-

nahiya kurdan dest pê dikin û bi dijminahiya kurdan dawî tînin.

Tirk naxwazin kurd biçin mizgeftên wan û li cihên fîrsetê dibînin nahêlin. Tirk li ser zengîniyê û hemî hatina kurdan rûniştin, xizmetkirina tirkan jî dest bi kurdan nakeve lê serokê belediyeya Diyarbekirê dibêje baweriya wî bi xelkê tirk têt.

Carnan di rojekê de bi serê dehan zarokên kurd li kolanên Diyarbekirê, Batmanê, Endtabê, Urfa û gelek cihên dî bi satoran di hat jê kirin û kesên ew kar dikirin û didan kirin tirk bûn. Lê baweriya serokê Belediyeya Diyarbekirê bi hûmanîzma tirkan têt.

Kerkûk dilê Kurdistanê ye

Pirsa Kerkûkê cihê xwe yê di rojêva kurdan de her diparêze. Kurdan ji berê de di warê Kerkûkê de bîyardariya xwe nişan daye. Lê têt ragîhandin ko pîrsa çareserkirina Kerkûkê, nemaze di van demên dawîyê de, her ko diçe bi awayekî xurttir têt mînaqêşekirin. Li gora kurdan, Kerkûk dilê Kurdistanê ye. Loma jî kurd kurdistanîbûna Kerkûkê naxwazin bi tu cihetan re mînaqêşe nakin, lê ji bo awayê çareserkirina wê danûstendin û mînaqêşe her berdewam in. Kurd midaxeleya ko rejîma Sedamî di demografiya Kerkûkê de kiriye, midaxeleye nerewa dibînin û dibêjin ko ev midaxeleya bi armanca asimilekirina kurdan û erebîzekirina Kerkûkê bûye. Loma jî daxwaz dikin ko divê berê tesîra siyaseta asimilasyonê bi temamî nemîne û encama midaxeleya nerewa bête betalkirin. Weke têt zanîn, serokê Partiya Demokrat a Kurdistanê Mesûd Barzanî jî li ser pîrsa Kerkûkê gotibû "Ji bo pîrsa Kerkûkê, em dizanin, bê em çî dikin û di warê kurdistanîbûna Kerkûkê de, tu dudilîti li ba me tune ye."

Mesûd Barzanî di hevpeyvîna xwe ya li gel kovara Serbestiyê de, ji bo çareserkirina pîrsa Kerkûkê behsa lihevhatinekê kiribû û du xal anîbûn zimanî:

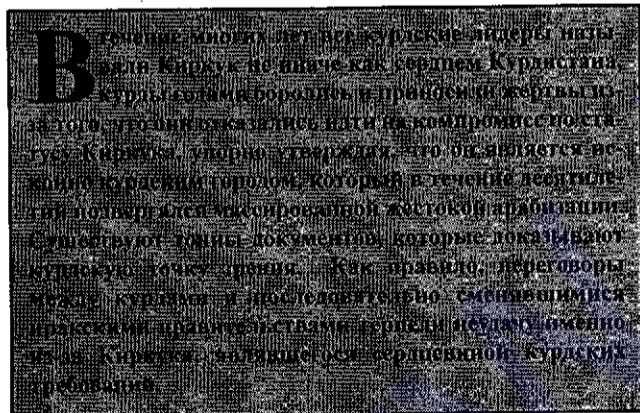
- Di warê Kerkûkê de tiştên ko me li ser li hev kirine ev in: Yek; Ereben ko dû re hatine Kerkûkê dê

ji Kerkûkê derkevin, mirovên ko ji Kerkûkê hatine derxistin dê bîn û di şûna wan de bi cih bibin; ji bo ko ev proses bi awayekî baş bixebite ji komîte dê bîn avakirin û xebat dê bê destpêkirin; deverên ko berê bi Kerkûkê ve girêdayî bûn dê dîsan bi Kerkûkê ve bîn girêdan. Dudu; piştî ko demografiya Kerkûkê vegeerîya halê xwe yê normal, referandûm dê bê kirin.

Hat ragîhandin ko kurdên Swêdê jî giringîyeke mezin didin pîrsa Kerkûkê û bi her awayî berdari mînaqêşeyên ji bo çareserkirina pîrsa Kerkûkê dibin. Kurdên Swêdê êdî dixwazin lêbixwedderketina xwe ya li kurdistanîbûna Kerkûkê, bi awayekî rêxistinî bidomînin. Loma jî li Stockholmê paytextê Swêdê, herweha bi armanca parastina mafên rûniştvanên Kerkûkê û kurdistanîbûna Kerkûkê, bi navê "Komeleya Dostên Kerkûkê" komeleyek têt avakirin.

Komîteya amadekirina civîna damezrandinê ji bo portala Kerkûk-Kurdistanê diyar kir ko ji îroj û pê ve, ew ê karibin pîrsa Kerkûkê bi awayekî hîn xurttir bidin mînaqêşekirin û îmkanên piştgirîyeke navneteweyî yê berfirehtir bi dest bixin. Komîteya amadekar herweha di wê baweriyê de ye ko ew dê bi vî awayî weha bikin ko kurd bi xwe jî bi awayekî rêxistî li kurdistanîbûna Kerkûkê bi xwedî derkevin.

КУРДЫ КАТЕГОРИЧЕСКИ ПРОТИВ ЛЮБОГО КОМПРОМИССА ПО КИРКУКУ

Прискорбно, что вчера турецкие СМИ передали удивительное заявление г. Талабани о компромиссе, достигнутом между ним от имени курдов и турецкими должностными лицами по проблеме Киркука. Эта новость вызвала волну удивления и тревоги среди курдов. Согласно турецким СМИ, "как кажется, идея относительно "особого статуса" для Киркука является достижимой. Хотя нет особого доверия политическим суждениям Джалала Талабани, лидера Иракского Патриотического Союза Курдистана (так!!! - ред. сайта), декларировавшего это, Министрство иностранных дел не противоречит его словам".

Талабани внес предложение о Киркуке "в брюссельском духе", добавив, что Талабани согласился не объединять Киркук с курдским или арабским регионом. Выступая на еженесячной пресс-конференции, заместитель начальника Генерального штаба Илкер Басбуг сказал, что они разделяют взгляд на то, что особый статус Киркука и защита этого статуса будет лекарством от бед региона.

"Фактически - сказал вчера Басбуг - это, конечно, дело иракцев". Но затем он отметил, почему Киркук важен для турецкой безопасности. "Первая причина, которую он назвал, состоит в том, что регион изобилует нефтью, вторая - так, что его коренными жителями являются туркмены". Прежде

всего, давайте бросим беглый взгляд на турецкое сообщение. Первая часть цитаты ясно указывает, что турецкие СМИ не имеют большого доверия к декларациям Талабани. Следующий абзац свидетельствует кое о чем гораздо более серьезном. Немногие понимают, что Турция была главной виновницей во второй потере Киркука курдами после курдского восстания 1991 года. Турция, после краха саддамовских сил испугавшаяся курдского народа и курдских пешмарга, смогла убедить Вашингтон, что было бы ошибкой позволить курдам удерживать Киркук, и Саддаму следует дать зеленый свет на вторжение в город. Турецкие желания исполнились. Турция не может выдержать зрелища курдов, управляющих нефтяными ресурсами города.

Она понимает, что эти ресурсы проложили бы путь курдскому политическому субъекту, против которого она непреклонно выступает. А без этих ресурсов курды оставались бы в лучшем случае их иждивенцами. В течение 12 лет Саддам, турки и коррумпированный персонал ООН лишали Кур-

дистан его справедливой доли в доходах от программы "Нефть в обмен на продовольствие". Больше всего боялись создать единый инфраструктурный проект для региона, так как это могло бы помочь созданию экономического независимого государства. Но хуже всего то, что Талабани упорно утверждал, что, хотя эти и является его собственным взглядом на проблему, Барзани придерживается такой же точки зрения. До настоящего времени Барзани ничем не подтвердил и не опроверг эти заявления.

Курды должны понять, что Турция блефует; все это - не более чем пустые угрозы, повторенные турецкими генералами, которые потеряли значительную часть своего влияния благодаря новым поправкам в конституцию, проведенным Партией справедливости и прогресса. Вторжением в Иракский Курдистан они лишь открыли бы ящик Пандоры.

Любое турецкое вторжение в Иракский Курдистан не будет поддержано Америкой, и в то же время оно устранит официальные границы и объединит курдов с обеих сторон против общего врага. Наилучшей страте-

гией действий для Турции было бы принять курдскую реальность и дома, и в Иракском Курдистане и прекратить вмешиваться в курдские дела, особенно в отношении Киркука, сосредоточившись на вопросах безопасности и торгового партнерства с иракскими курдами, чтобы достичь прогресса в вопросах демократии, борьбы с терроризмом и лучшего будущего для всех. Однако вопрос: какое право имеет Талабани говорить за весь курдский народ, от имени Большого Курдистана?

При появлении уступок на курдской земле, вопрос автоматически приобретает более широкое значение, и в нем заинтересован уже каждый курд. На это не имеет право не только г. Талабани, но вообще никакой курдский лидер. Любая уступка навлечет на них гнев всего курдского народа и проклятие истории. Кажется, что г. Талабани растерян. С одной стороны, он признает Киркук как курдский и курдистанский город и неоднократно призывал к аннулированию последствий арабизации и возвращению Киркука Курдситану.

В то же время, с другой стороны, он называл Киркук "Иерусалимом Курдистана", вместо "Сердца Курдистана", как называли его другие

курдские лидеры, и теперь намеревается бросить его в страхе перед турецким давлением и угрозами военного вмешательства. Это - уже не первый раз, когда г. Талабани выражает готовность бросить сомнение на статус Киркука. Во время своих переговоров с саддамовским режимом в 1993 году, он предлагал подобную формулу.

Идти на компромисс по Киркуку означает подтверждение и принятие арабизации и новое разочарование для курдов, в особенности тех, крикукцев, кто жертвовал жизнями, ожидая в течение десятилетий наступления конца их испытаниям. Курдские лидеры не должны смешивать тактические и стратегические задачи на том основании, что последние недостижимы в настоящее время.

Вы можете выставлять и брать обратно по ситуации ваши тактические требования, но вы не можете отказаться от стратегических целей на том лишь основании, что они недостижимы в данный момент. Вы можете взять то, что возможно получить мирно и без жертв, но вы не должны перестать настаивать на остальных ваших правах и отступить от них, даже если вы не способны получить их в настоящее время.

Ахмед Мазури

ДИПЛОМАТ

№ 04(012) СЕНТЯБРЬ ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ПОСЛЕДНЯЯ
страница

ЗАЯВЛЕНИЕ МАСУДА БАРЗАНИ

Как сообщает интернет сайт KurdishMedia Масуд Барзани заявил: "Наше решение относительно судьбы Иракского Курдистана известно. Ирак будет развиваться как федеральная структура, основанная на добровольном союзе. Мы не примем ничего меньше этого. Мы никогда не приемлем

снова в любой форме непосредственное руководство нами из Багдада". Касаясь вопроса о разделённом Курдистане Масуд Барзани сказал: "Курдская проблема это проблема целой нации. Мы полагаем, что курды это народ, подвергаемый большому притеснению.

Особое притеснение состоит в том, что их земля разделена, то есть Курдистан разделён. Мы полагаем, что в каждой части Курдистана курды должны демократическим путём отстаивать свои права. Это не исключает того, что стратегические права курдов не должны рассматриваться. Следовательно все курды должны объединиться и создать своё собственное национальное государство, также как и все другие народы. Я полагаю, что курды в будущем получат свои права".

КУРДИСТАНСКАЯ АКАДЕМИЯ НАУК-KAS

Курдистан, земля древних людей, возможно, находится в числе нескольких народов, которые не имеют своей Национальной Академии Наук. Поэтому руководство Курдистанского федеративного государства приняло решение создать Национальную Академию Наук, которая станет главным центром для курдских учёных и которая обеспечит развитие научных исследований в соответствии с потребностями общественного развития в Курдистане.

Одна из целей Национальной Академии состоит в том, чтобы помочь Курдскому федеративному государству разработать научные программы для развития

инфраструктуры Курдистана. Текущей целью для нас является преобразование идей и знаний выработанных курдскими учёными в практическую плоскость, особенно для того чтобы Курдистан был признан мировым сообществом как нация, которая хочет прогрессировать и стать частью современного общества.

2 августа сего года в Стокгольме была проведена предварительная встреча организационного комитета, на которой создан координационный комитет из 17 человек. Координационный комитет состоит из учёных из различных стран, который будет готовить учредительную конференцию в следующем году.

Одна из основных задач Представительства Регионального правительства Курдистана в Москве - налаживать контакты между курдской диаспорой стран СНГ и Курдистаном. Все больше курдов бывшего СССР изъявляют желание посетить свою историческую Родину, ставшую теперь свободной. В Курдистане их ждет самый теплый прием. Так, в эти дни в Эрбиле находится делегация Союза езидов Грузии, имевшая встречи с видными курдистанскими руководителями в Парламенте Курдистана. Ранее Курдистан уже посетили делегации из Казахстана, Киргизии, Украины, Азербайджана. Руководство Федерального Курдистана хорошо понимает важное значение работы с диаспорой, и поэтому все делегации были приняты на высоком уровне, включая встречи с Масудом и Нечирваном Барзани.

действие. Все больше и больше курдов диаспоры едет работать и учиться в Курдистан. Например, киргизские полицейские-курды выразили желание приехать в Курдистан для обмена опытом. Известный курдский писатель Бавеназз, на протяжении десятилетия живший в России, при активном содействии Представительства занял кафедру курдской филологии в Дохукском университете. Известно, что диаспора курдских диаспор, является, пожалуй, наиболее образованной и просвещен-

складываться нормальные отношения, характерные для большинства наций. Диаспора - ценнейший ресурс Курдистана. С другой стороны Курдистан - "национальный очаг", так сказать, база и тыл диаспоры. Только вместе, только в тесном взаимодействии курды Курдистана и диаспоры смогут прийти к лучшему будущему.

В настоящее время премьер-министром Регионального правительства Нечирваном Барзани принято решение об открытии в некоторых странах СНГ

ПРЕДСТАВИТЕЛЬСТВО КУРДИСТАНА В МОСКВЕ И КУРДСКАЯ ДИАСПОРА

Этот процесс нарастает после последней войны, когда соседние страны потеряли возможность препятствовать курдам в их естественном стремлении посетить свою Родину. Их страх был не напрасным, так как расширение контактов между Курдистаном и диаспорой имеет самые разнообразные и буквально неисчислимы последствия. Само собой очевидно, насколько важны культурные и религиозные связи - последнее прежде всего касается езидов, чья главная святыня - Лалеш - находится на территории Федерального Курдистана. Курдские бизнесмены, из

диаспоры надеемся мы, смогут оказать инвестиционную помощь Курдистану. Наконец, курдская диаспора является как бы мостом между Курдистаном и странами проживания курдов, и именно через нее завязываются дружественные отношения между курдами и народами всего мира.

Развивая эту деятельность ДПК, в отличие от некоторых групп, не ставит перед собой своекорыстных, узкопартийных задач. ДПК никогда не стремилась и не стремится контролировать курдскую диаспору, наша цель - лишь взаимовыгодное взаимо-

ной частью всей 40-миллионной курдской нации. В настоящее время достигнуты соглашения об обучении в университетах Курдистана казахстанских студентов. Многие специалисты из диаспоры СНГ, особенно врачи, обращаются к нам, и мы готовы оказать им всяческое содействие в том, чтобы они смогли непосредственно помочь возрождению своей Родины.

К сожалению, судьба курдского народа сложилась так, что веками он оказывался разбросанным по чужим государствам. Теперь, наконец, между диаспорой и народом исторической родины начали

информационно-культурных центров Регионального Правительства, которые будут возглавляться представителями местных диаспор. Мы надеемся, что это поднимет контакты между Курдистаном и диаспорой на новый уровень.

У Представительства есть много планов и интересных идей по расширению этой деятельности, и в дальнейшем мы надеемся уделять ей еще больше внимания.

Хошави Бабакар,
Представитель Регионального
Правительства Курдистана
в странах СНГ.
Тел: 248-44-50,
0905 517-35-23 Москва

НОВОСТИ

Правительственные войска Турции расширяют зону своих действий в районах Ширнах и Бетлис на юго-востоке Турции. По информации CNN Турции, в операциях принимают участие около 5 тыс. военнослужащих. По данным газеты "Хурриет", в столкновениях с партизанами удалось захватить двух лидеров организации "КОНГРЕ-ГАЛ" (бывшая РПК Абдуллы Оджалана). Аналитики опасаются, что эти действия могут выйти за пределы страны и втянуть Турцию в операции против курдских формирований в северном Ираке. Министр иностранных дел Турции Абдулла Гюль отрицает возможность такого развития событий.

Агентство "Пайамнер" сообщает, что в Киркук вернулось около 22 тысяч курдов, которые были вынуждены покинуть город во время этнических чисток. Из города уехали 27 тысяч арабов. Доля курдского населения в Киркуке сейчас составляет 54%, а арабского - около 30%. Кроме того, в Киркуке проживают туркмены и халдеи.

Посол США в Турции Эдельман заявил на пресс-конференции, что американцы из соображений безопасности не планируют каких-либо действий против формирований "КОНГРЕ-ГАЛ" (бывшей РПК) на севере Ирака.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

"Diplomat" qəzetinin idarə heyəti
Quliyev Mehmanın
vaxtsız vəfatından kədər-
ləndiklərini bildirir və mərhū-
mun ailəsinə dərin hüznə baş-
sağlığı veririlər.

Rema xwedê lêvel!

Xebatkarên rojnama "Diplomat"ê boy mirina
Êyvazê Wezîr
serxwaşiyê didine brayên wî û malbeta wî.

Xebatkarên rojnama "Diplomat"ê boy mirina
Zeroyê Sinco
serxwaşiyê didine lawên wî û pizmanên wî

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
İMTİYAZ U SERNİVİSAR:
TAHİR SİLƏMAN
Azərbaycan şöbəsinin redaktoru:
NƏRİMAN ƏYYUB
Məsul katib:
KƏRƏM ORUC
Xüsusi müxbir:
RAMİZ CƏBRAYİLOV

REDAKSİYA HEYYƏTİ

Söhrab Tahir - Xalq şairi
Qəzənfər Paşayev - Filologiya e.d., prof.
Şahbaz Muradov - İqtisad e.d., prof.
Qəməşah Cavadov - Professor
Fəmil Süleymanov - Yazıçı
Səbahəddin Eloğlu - Şair-filosof
İnqilab Vəlizadə - Yazıçı
Qadir Moddi - şair

Müəlliflərin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri, 40 S. Mehmandarov küç.
ev 25. mən. 17
Adres: Bakı 40, pos. Ul. S. Mehmandarova,
dom 25. kv.17
Navnisan: Bakı 40, soqaq
Mehmandarov xanı 25. mal 17
Əlaqə telefonları:
050 352-33-18 (Baş redaktor),
050 379-92-93 (Azərbaycan şöbəsinin redaktoru)

e-mail: diplomat_gazeti@box.az
Şəhadətnamə: N FŞ 005004966

BUSB-un 2 saylı
Sabunçu rayon filiali
VÖEN 180072778
H/ə 438010000
Qəzet "Əbilov, Zeynalov və oğulları" İTK-
da hazır diapozitivlərdən çap olunmuşdur.
Sifariş: 835
Tiraj: 2500